

ВІДОБРАЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ПРОМИНУЛОЇ ДІЙНОСТІ: ФОТОМИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕКСТ

УДК [72.03:77.036]:7.02

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308814>

Володимир Кукоренчук, заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри операторського мистецтва
та фотомистецтва
Київського національного університету культури і мистецтв
Олександр Лінкевич, викладач кафедри
операторського мистецтва та фотомистецтва
Київського національного університету культури і мистецтв
Валерія Бондарь, асистент кафедри
операторського мистецтва та фотомистецтва
Київського національного університету культури і мистецтв

ВІДОБРАЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ ПРОМИНУЛОЇ ДІЙНОСТІ: ФОТОМИСТЕЦЬКИЙ КОНТЕКСТ

У статті проаналізовано та вивчено архітектурні пам'ятки минулих століть зображених у кінофільмах минулого через об'єктив сучасної камери і показано, як вони структуруються у сучасному фотомистецтві через специфіку архітектурних стилів та технік минулих епох.

Дослідження базується на проведенні докладного дослідження статей, книг та наукових публікацій з архітектури і фотомистецтва, щоб отримати глибше розуміння історії та еволюції обох областей з науки й мистецтва. У дослідженні розкрито й проаналізовано технічні, культурні та естетичні аспекти, які впливають на створення художніх образів у фотографії, розширюючи розуміння ролі архітектурних форм у аудіовізуальному мистецтві, а також сприяють виявленню їхнього впливу на сприйняття глядачів. Досліджено, як ця тема може сприяти підвищенню свідомості читачів про архітектурну спадщину та важливість її збереження, а також розкрито унікальні аспекти різних архітектурних стилів і пам'яток, які можуть бути невідомі для багатьох людей.

Ключові слова: архітектура; фотомистецтво; взаємодія; культура; естетика; концепція; візуальна інтерпретація; виразність.

Лім. 10.

Volodymyr Kukorenchuk, Honored Art Worker of Ukraine,
Professor of the Cinematography and Photography Department,
Kyiv National University of Culture and Arts
Oleksandr Linkevych, Lecturer of the
Cinematography and Photography Department,
Kyiv National University of Culture and Arts
Valeriia Bondar, Assistant of the
Cinematography and Photography Department,
Kyiv National University of Culture and Arts

REFLECTION OF ARCHITECTURAL FORMS OF PAST REALITY: PHOTO-ARTISTIC CONTEX

The article analyzes and studies the architectural monuments of past centuries, depicted in films of the past through the lens of a modern camera, and shows how they are structured in modern photography through the specifics of architectural styles and techniques of past eras.

The research is based on conducting a detailed theoretical basis of research, namely, articles, books and scientific publications on architecture and photography to obtain a deeper understanding of the history and evolution of both fields in science and art. The role of color in the dramaturgy of screen paintings is proved, the role of color in cinema and other audiovisual works is analyzed. The importance of the formation and structure of the composition in relation to the perception of reflection, as well as the emphasis on lighting and composition of the frame in the context of photographic art, is emphasized.

The study reveals and analyzes the technical, cultural and aesthetic aspects that affect the quality of creating artistic images in photography, expanding the understanding of the role of architectural forms in audiovisual art, as well as contributing to the identification of their impact on the perception of viewers. Problems aimed at reflecting the forms of past reality in audiovisual art, which is increasingly becoming a particularly relevant aspect in the context of preserving historical heritage and cultural memory.

It is proved how this topic can contribute to raising readers' consciousness about architectural heritage and the importance of its preservation, as well as revealing unique aspects of different architectural styles and monuments that may be unknown to many people. Thus, addressing these questions about the art of photography paves the way for new technical and creative

possibilities, contributing to the reflection of the architectural beauty of the past in contemporary images and expanding the depth of perception of heritage.

Keywords: *architecture; photographic art; interaction; culture; aesthetics; concept; visual interpretation; expressiveness.*

Формулювання проблеми. Проблема фотомистецтва як відображення архітектурних форм проминулої дійсності виникає у контексті втрати історичних та культурних цінностей через час і технологічний прогрес. З появою новобудов зникають унікальні мистецькі рішення, які можуть бути відновлені або збережені завдяки фотознімкам. Проте фотографії можуть бути неповним відображенням реальності та не передати атмосферу й важливість архітектурних споруд. Крім того, зі зростанням використання цифрової техніки та обробки фотографій виникають питання щодо автентичності і достовірності зображень. Якщо фотографії використовуються для відтворення будівельних деталей чи об'єктів, це може викликати спростування їхньої історичної вірності, що впливає на сприйняття історичної спадщини та її збереження для майбутніх поколінь.

З одного боку, зображення має потенціал зберегти деталі та структуру архітектурних творів минулих епох для майбутніх поколінь, а з іншого, виникає поклик у передачі автентичності та духу тих часів через обмеженості об'єктивності фотокамери. Як відтворити не лише зовнішню форму, але й атмосферу та історію, яка переплетена з кожним камінцем і деталлю архітектурної споруди. Це вимагає розвитку технічних навичок та художньої естетики у митців, а також розробки нових методів, які дозволяють зробити фотографії не просто зображенням будівель, але й своєрідним мистецьким твором, що передає емоції та дух минулого.

Аналіз досліджень. Ю. Гармаш та О. Прядко у статті “Особлива роль кольору в драматургії творів екранного живопису” [3], проаналізували роль кольору в кіно та інших аудіовізуальних творах. Ю. Коваленко у розвідці “Основи фотомистецтва” [5], вивчала основи зображення, фотомистецтва та інші різні аспекти, такі як вибір теми для фотографії, основи композиції, використання світла і тіні, роботу з кольором, технічні аспекти зйомки, обробки та ретуші, а також вивчення історії мистецтва і видатних майстрів фотографії. О. Храмова-Баранова, В. Зайцева у книзі “Історичні аспекти розвитку фотомистецтва: особливості і перспективи” [7], досліджували історію розвитку мистецтва, зокрема вивчаючи особливості його етапів розвитку, важливі події, впливових фотографів та їхні твори, а також ключові технічні та художні інновації в історії зображень. Вони також аналізували вплив фотомистецтва на сучасні тенденції та його роль у сучасному суспільстві, розглядали перспективи його розвитку в контексті нових технологій в мистецьких течіях. О. Грицишин у студії “Як точка зйомки здатна повністю змінити архітектурну фо-

тографію” [4], вивчив різні аспекти впливу точки зйомки на фотографії архітектурних об'єктів. Проаналізував, як вибір різних точок зйомки може змінити сприйняття будівельних об'єктів: наприклад, знизу догори, відповідно до горизонталі чи діагоналі. Робота може також вивчати, як змінюється атмосфера та виразність фотографій залежно від точки зйомки. Блейн Браун у своїй книзі “Кінематографія: теорія і практика” [9] підкреслив важливість гарної композиції для сприйняття глядачів та контролю уваги, а також зацентрував увагу на освітленні й композиції кадру.

Мета статті. Вивчити архітектурні пам'ятки минулих століть зображених у кінофільмах минулого через об'єкти сучасної камери та показати, як вони структуруються у сучасному мистецтві. Проаналізувати, як фотографія стала доступнішою і простішою завдяки технічному прогресу, що дозволяє більш детально зафіксувати архітектурні деталі, розкрити унікальні аспекти різних архітектурних стилів та пам'яток.

Виклад основного матеріалу. У ХХІ ст. відкривається дуже багато можливостей перед людиною з фотокамерою в руках, так, у багатьох фотографія асоціюється саме з портретною зйомкою, адже зазвичай всі звикли бачити саме людину на фотокартці. Проте існує ще багато різних напрямів: документальна та travel фотографії, макрозйомка, пейзажі, архітектура, інтер'єри та багато інших.

У сучасному світі зображення займає значне місце, так, у книзі Л. Уельс “Фотографія: критичний вступ” згадується думка англійського професора історії та теорії фотографії С. Едвардса: “Він пропонує нам уявити світ без світлин. Звісно, його точка зору, що наразі це зробити майже неможливо; зображення пронизує всі аспекти нашого життя, діючи, як основне джерело та сховище інформації про світ нашого досвіду” [10, 11].

Доцільно сказати, що архітектурна фотографія є однією з важливих галузей фотомистецтва, що надихає митців у всьому світі. У сучасному світі зображення продовжують розвиватися, адаптуватися до сучасних технологій та мистецьких тенденцій. Фотомистецтво як засіб відображення архітектурних форм проминулої дійсності є захопливим та значущим процесом сучасної фотографії, адже воно дозволяє зберегти історичну спадщину й архітектурні шедеври минулих століть через об'єкти фотокамери. Митці шукають найкращі ракурси, світлові та кольорові умови для передачі деталей і структури стародавніх будинків.

Засновники сучасної кінематографічності вважають, що кольору можуть нести глибокий сенс і справжню силу в фільмах та інших творах екран-

ного мистецтва. Ю. Гармаш та О. Прядко у статті “Особлива роль кольору в драматургії творів екранного живопису” звертають увагу на важливу роль кольорів у драматургії фільмів та інших творах екранного живопису. Дослідники аналізують як використання певних кольорів може впливати на наші емоції, сприйняття сюжету та характери персонажів. Вони досліджують спеціальні прийоми та техніки використання кольорів у кіно, наприклад, як вони можуть бути використані для створення контрастів або підсилення важливих деталей на екрані [3, 61]. Також вони зазначають, що “практично кожен оператор як творча особистість у більшій чи меншій мірі, свідомо чи підсвідомо, самостійно або під впливом режисера або художника закладає в створюване зображення певну драматургію кольору, певну колірну символіку” [3, 61].

У сучасному світі архітектурна фотографія відіграє ключову роль у візуалізації фільмів, створюючи вражаючі візуальні образи й атмосферу. Митці вмівло використовують свої навички для того, щоб зафіксувати не лише структуру будівель, а й їхню душу та настрій. Їхні знімки додають глибини і реалізму сценам з фільмів, надаючи глядачам можливість поглибитися у віртуальний світ кожного кадру. Дослідники розглядають можливі зміни у технологіях, методах та стилях, що відбулися протягом років у кінематографії і на телебаченні [6].

Доцільно зазначити, що фотопроєкт Ю. Гармаша, А. Пасинока та О. Кушнарьової “Візуалізація” відкриває двері в захопливий світ візуального мистецтва, досліджує різноманітні аспекти від традиційних форм живопису до новітніх технологій віртуальної реальності. Зазначене дослідження вивчає значення та вплив візуального мистецтва на сучасне суспільство, включаючи його роль у вираженні ідей, культурної спадщини і комунікації, а також розглядає, як воно впливає на сприйняття глядачів і споживачів у масовій культурі [2].

З іншого боку, фотографи також створюють власну інтерпретацію архітектурних форм, додаючи до них елементи творчості й емоційну виразність. Митці можуть грати зі світлом та тінями, використовувати різні кольорові фільтри, оброблювати зображення, аби створити атмосферні та художні фотографії. Так, Ю. Коваленко у роботі “Основи фотомистецтва” зазначає, що “основне завдання фотографа в архітектурній фотографії полягає в тому, щоб передати задум архітектора та показати повсякденні будівлі у незвичному світлі. Цього можна досягти шляхом використання різних технічних прийомів” [5, 58].

У контексті сказаного вище важливо підкреслити, що головними факторами архітектурної зйомки є загальна композиція, місце зйомки, ракурс, освітлення, враховуючи які фотограф зможе

зробити відмінні світлини. Творець може вільно маніпулювати цими елементами з метою досягнення певного візуального ефекту або передачі певної емоції. Наприклад, використання симетрії може створювати враження гармонії або рівноваги, тоді як асиметрична композиція – підкреслити напруження чи динаміку. Блейн Браун у роботі “Кінематографія: теорія і практика: створення зображень для кінематографістів та режисерів” зазначає: “Гарна композиція підсилює спосіб, яким розум організовує інформацію. У деяких випадках вона може свідомо протистояти тому, як працює комбінація ока і мозку” [9, 106]. Правильне її визначення допомагає підкреслити красу, структуру та деталі архітектурних об’єктів. Композиція є основною складовою зображення і визначається вибором та розташуванням об’єктів у кадрі з метою чітко передати задуману ідею, повідомлення митця, забезпечуючи зрозумілість для глядача. Так, О. Храмова-Баранова, В. Зайцева у студії “Історичні аспекти розвитку фотомистецтва: особливості і перспективи” зазначають, що “композицією у фотографії називають розташування об’єктів зйомки відносно один одного та меж кадру і вона є основним виразним засобом фотографії. Зображення на фотографії легко сприймається людським оком та виглядає натуральним завдяки правилу “золотого перетину”, яке також називають “ідеальною пропорцією” [7, 112].

З цього приводу О. Грицишин у розвідці “Як точка зйомки здатна повністю змінити архітектурну фотографію” зазначає таке: “Якщо в композиції кадру архітектурна споруда відіграє другорядну роль, а основне завдання лягає на художній задум митця, тоді можна проекспериментувати з освітленням і, використовуючи не бічне, а вертикальне сонячне світло, отримати в кадрі падаючу тінь від споруди, яка своїми властивостями визначить просторові координати об’єкта і його зв’язок з навколишніми предметами” [4, 391].

Звернемо увагу, що фотографія є процесом фіксування стійкого зображення, сформованого світлом, на світлочутливій поверхні. Р. Барт пише, що сутністю фотографії є те, що вона представляє сам акт певної часової присутності. Таким чином, світлина стає свідком: вона зафіксувала не тільки об’єкт, але й час. Тому Р. Барт твердить, що з феноменологічного погляду автентичність у світлинах переважає над репрезентацією. Побачити щось через зображення означає зустрітися з потенційно привабливим об’єктом з минулого. Кожне фотографічне зображення має історичний характер і нерозривно пов’язане зі значеннями минулого та контекстом його створення, оскільки зображення є результатом людської праці та належить до сфери культури, а не природи [1, 18].

До справжніх легенд цього жанру належить відомий архітектурний фотограф Д. Шульман. Найвідомішою його роботою вважається світлина “Case Study House No. 22”. У статті В. Бердіні “Архітектура та її фотографія” описані роботи Р. Собескі, який є куратором секції фотографії “Музею мистецтв округу Лос-Анджелеса”, і зазначено що, “Джуліус створює стильне уявлення про природу архітектури, котру він любить фотографувати” [8]. І як акцентує увагу сам Шульман, “мені не потрібно працювати, щоб отримати гарні зображення, вони просто виникають самі по собі” [8].

Проаналізувавши вищесказане, можна зауважити, що архітектурні світлини – це не просто наука та розрахунки, це відчуття, враження і невід’ємна частина душі фотографа, яка вкладається в кожне зображення. Тим не менше, митцю треба опанувати базову теорію, розуміти правила зйомки та знати, як їх використовувати на практиці, творчо переосмислюючи матеріал. Саме тандем наукового й теоретичного підручтя із відчуттям навколишнього світу робить твори фотомитця по справжньому неповторними.

Висновки. Фотомистецтво, спрямоване на відображення архітектурних форм проминулої дійсності, відіграє важливу роль у збереженні культурної спадщини та надає можливість подорожувати у часі через об’єктив фотокамери. Ця форма мистецтва дає змогу не лише зафіксувати архітектурні споруди минулих століть, але й відтворити їхню атмосферу, естетику й історію. Зображення архітектурних об’єктів, створені з використанням різних технік та творчих підходів, є не лише зображенням структур і деталей будівель, але й відображенням духу минулого, яке може викликати ностальгію, захоплення, відчуття величі. Ці світлини дозволяють глядачеві поглибитися у історію та культуру різних часів, розглядати архітектурні шедеври як віддзеркалення витонченості та таланту митців попередніх поколінь. Фотомистецтво відкриває нам вікно у минуле, допомагаючи зберегти й передати майстерність архітекторів минулих століть, а також надає можливість побачити красу та витонченість архітектурних форм, які можуть загубитись у вигляді старих будівель, але зберігають свою незгасаючу велич через об’єктив камери. Фотомистецтво надає можливість відчутти зв’язок із минулим, відкриваючи для нас віртуальні двері до історії та культурної спадщини, які продовжують жити у кадрах з фотокамери.

Отже, ця тема може сприяти підвищенню свідомості читачів про архітектурну спадщину та важливість її збереження, адже може має потенціал для розкриття унікальних аспектів різних архітектурних стилів та пам’яток, які можуть бути невідомі для багатьох людей. Фотомистецтво відображає конфлікт між збереженням культурної спад-

щини та втратою її автентичності через час і технологічний прогрес. Питання реалізації точного відтворення архітектурних деталей та контексту, зі збереженням при цьому власної художньої інтерпретації, висуває вимоги до майстерності фотографа. Крім того, врахування естетичних та емоційних аспектів є невід’ємною частиною цієї проблеми, адже архітектурна фотографія має здатність викликати відчуття захоплення, та навіть ностальгії у глядачів, переносячи їх у минулі епохи через образи архітектурних пам’яток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барт Р. Камера люциду. *Нотування фотографії*. Харків: Видавництво Музею Харківської школи фотографії. 2022. 176 с.
2. Гармаш Ю., Пасинок А., Кушнарьова О. Бакалаврський фотопроєкт “Візуалізація”. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, [e-journal]. 2020. № 3 (2), С. 245–256. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-2674.3.2.2020.217656>
3. Гармаш Ю., Прядко О. Особлива роль кольору в драматургії творів екранного живопису. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, [e-journal]. 2018. № 1. С. 57–67. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-2674.1.2018.140835>
4. Грицишин О. Як точка зйомки здатна повністю змінити архітектурну фотографію. *Сучасні матеріали і технології виробництва виробів широкого вжитку та спеціального призначення*. Вип. 1. Київ, 2018. С. 390–391.
5. Коваленко Ю. Основи фотомистецтва. Умань: ВПЦ “Візаві”. 2017. 105 с.
6. Котляр С., Михальов В., Переяславець Д. Кінотелеоператорство та сучасні медіа. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво*, [e-journal]. 2022. № 5 (1). С. 70–76. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-2674.5.1.2022.257181>
7. Храмова-Баранова О., Зайцева В. Історичні аспекти розвитку фотомистецтва: особливості і перспективи. Т. 2. *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*. Черкаси, 2021. С. 108–114.
8. Berdini V. Julius Shulman. Architecture and its photography. *Nadir Magazine 2000*. Available at: <https://www.nadir.it/libri/shulman.htm>
9. Brown, B. *Cinematography: Theory and Practice Image Making for Cinematographers and Directors*. New York: Routledge. 2016. 682 p.
10. Wales L. *Photography: A Critical Introduction*. London: Routledge. 2015. 442 p.

REFERENCES

1. Bart, R. (2022). Kamera lyutsidu. Notuvannya fotografii [Camera lucida. Notation of the photo]. Harkiv, 176 p. [in Ukrainian].
2. Garmash, Yu., Pasinok, A. & Kushnarova, O. (2020). Bakalavrskiy fotoproekt “Vizualizatsiya” [Bachelor photo project “Visualization”]. *Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Audiovisual art and production*. [e-journal]. No. 3 (2), pp. 245–256. DOI:

<https://doi.org/10.31866/2617-2674.3.2.2020.217656> [in Ukrainian].

3. Garmash, Yu. & Pryadko, O. (2018). Osobлива rol koloru v dramaturgiyi tvoriv ekrannogo zhivopisu [The special role of color in the dramaturgy of works of screen painting]. *Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Audiovisual art and production* [e-journal]. No. 1, pp. 57–67. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-2674.1.2018.140835> [in Ukrainian].

4. Gritishin, O. (2018). Yak tochka ziomki zdatna povnistyu zminiti arhitekturnu fotografiyu [How a shooting point can completely change architectural photography]. *Suchasni materiali i tehnologiyi virobnistva virobiv shirokogo vzhitku ta spetsialnogo priznachennya*. Vol. 1. Kyiv, pp. 390–391. [in Ukrainian].

5. Kovalenko, Yu. (2017). Osnovi fotomistetstva [Basics of photo art]. Uman, 105 p. [in Ukrainian].

6. Kotlyar, S., Mihalov, V. & Pereyaslavets, D. (2022). Kinoteleoperatorstvo ta suchasni media [Cinematography and modern media]. *Bulletin of the Kyiv National University of*

Culture and Arts. Series: Audiovisual art and production [e-journal]. No. 5 (1), pp. 70–76. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-2674.5.1.2022.257181> [in Ukrainian].

7. Hramova-Baranova, O. & Zaytseva, V. (2021). Istorichni aspekty rozvitku fotomistetstva: osoblivosti i perspektivi [Historical aspects of the development of photo art: features and perspectives]. *Research on the history and philosophy of science and technology*. Vol. 2. Cherkasy, pp. 108–114. [in Ukrainian].

8. Berdini, V. 2000. Julius Shulman. Architecture and its photography. *Nadir Magazine*. [online] Available at: <https://www.nadir.it/libri/shulman.htm> [in English].

9. Brown, B. (2016). Cinematography: Theory and Practice Image Making for Cinematographers and Directors. New York: Routledge, 682 p. [in English].

10. Wales, L. (2015). *Photography: A Critical Introduction*. London : Routledge, 442 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.06.2024

УДК 791.635-053.2

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308810>

Олена Левченко, доктор філософських наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри майстерності актора
Київського національного університету культури і мистецтв
Владислав Артемов, асистент кафедри майстерності актора
Київського національного університету культури і мистецтв
Яна Попова, асистент кафедри майстерності актора
Київського національного університету культури і мистецтв

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ДІТЬМИ-АКТОРАМИ В КАДРІ ТА ПО ЗА НИМ

У статті досліджено особливості роботи з дітьми на знімальному майданчику та поза ним; обґрунтовано систему організації роботи з виконавцями та кінематографістами; з'ясовано взаємозалежність таймінгу зйомок і продуктивності команди; зроблено розбір психологічного портрета акторів та творців екранного твору і визначено аспекти, які сприяють більш ефективному результату в процесі зйомок.

Дослідження базується на цілісній характеристиці та поведінки дітей-акторів під час виробництва фільмів і реклами, у ньому досліджено специфіку комунікації дорослих та дітей, вироблено рекомендації для роботи, які в майбутньому допоможуть впорядкувати й налагодити виробничий процес під час такого виду зйомок. Визначено правовий аспект, процесу зйомки дітей-акторів, з'ясовано важливість співпраці режисера і асистентів з батьками виконавців, досліджено як вони можуть бути корисними в комунікації. Також встановлено взаємозалежність планування та таймінгу, їх вплив на продуктивність команди.

Ключові слова: діти-актори; непрофесійні актори; режисер; знімальний процес; таймінг; продуктивність.

Літ. 15.

Olena Levchenko, Doctor of Sciences (Philosophy),
Professor of the Actor Skills Department,
Kyiv National University of Culture and Arts
Vladyslav Artemov, Assistant of the Actor Skills Department,
Kyiv National University of Culture and Arts
Yana Popova, Assistant of the Actor Skills Department,
Kyiv National University of Culture and Arts

FEATURES OF WORKING WITH CHILD ACTORS IN THE FRAME AND BEHIND IT

The article examines the features of working with children on and off the set; the system of organization of work with performers and cinematographers is substantiated; the interdependence of the timing of filming and the productivity of the team was clarified; The psychological portrait of the actors and creators of the screen work is analyzed and the aspects that contribute to a more effective result in the filming process are identified.